

Guy de Maupassant

La casa Tellier

i dues històries més
traduïdes del francès
per Mia Tarradas

CLUB EDITOR
BARCELONA

TAULA

La casa Tellier

7

En família

57

La Bola de Greix

105

LA CASA TELLIER

I

Era costum anar-hi cada vespre, cap a les onze, com aquell que va al cafè, senzillament.

Eren sis o vuit, sempre els mateixos, no pas uns disbauxats, sinó homes honorables, comerciants, joves de la ciutat; i es prenen la *chartreuse* magreiant una mica les noies, o bé xerraven seriosament amb Madame, a qui tothom respectava.

Abans de les dotze de la nit tornaven a casa per dormir. De vegades els joves s'hi quedaven una estona més.

Era una casa familiar, petitona, de color groc, en un revolt d'un carrer de darrere l'església de Saint-Étienne; per les finestres es veia la dàrsena plena de vaixells que estaven descarregant, les grans salines, la Retenue, en deien, i, darrere, la pujada de la Mare de Déu, amb la seva capella antiga tota grisa.

Madame, que venia d'una bona família de pagesos del departament de l'Eure, havia acceptat aque-

lla professió ben bé com s'hauria fet modista o cosidora. El prejudici del deshonor relacionat amb la prostitució, tan violent i tan viu a les ciutats, no existeix als pobles de Normandia. El pagès diu: “És un bon ofici” i envia la filla a portar un harem de meuques com aquell que l'envia a dirigir un pensionat de senyoretetes.

La casa, a més, l'havia heretada d'un vell oncle que n'era l'amo. Monsieur i Madame, hostalers a prop d'Yvetot, van liquidar de seguida el seu negoci pensant que el de Fécamp els seria més profitós, i van arribar un bon matí per dirigir l'empresa, que feia aigües a falta d'amo.

Eren bona gent, i de seguida es van fer estimar pel personal i pels veïns.

Al cap de dos anys, Monsieur es va morir d'un cop de sang. De tant estar-se engorronit i quiet en l'exercici de la nova professió, s'havia engreixat molt, i es va morir d'un excés de salut.

D'ençà que era vídua, Madame era desitjada per tots els parroquians de la casa, però era debades: es veu que era virtuosa, i ni les pensionistes no havien arribat a descobrir-li mai res.

Era alta, carnosa, agraciada. La pell de la cara, que se li havia tornat pàl·lida en la foscor d'aquella casa sempre tancada, li brillava, com sota una capa

de vernís gras. Un postís d'arriesserols li voltava el front i li donava un aspecte juvenil que desentonava amb la maduresa de les formes. Sempre alegre i amb una fesomia cordial, feia broma amb un matís de moderació que el nou ofici no havia aconseguit fer-li perdre. Les paraulotes encara la xocaven una mica, i se sulfurava quan algun maleducat deia pel seu nom l'establiment que dirigia. En fi, era una ànima delicada, i tot i tractar les dones de la casa com si fossin amigues, sempre deia que “no eren pas de la mateixa panera”.

De vegades, entre setmana, cridava un cotxe de punt i s'endua part de la tropa a esbargir-se vora el riu que travessa les terres de Valmont. Eren ben bé excursions de noies que fan rodó, amb corredisses, jocs infantils, gatzara de recluses que s'embriaguen amb l'aire del cel. Menjaven embotit assegudes a l'herba tot bevent sidra i no tornaven fins que es feia fosc, amb un cansament deliciós, un abaltiment dolç, petonejant Madame dins del cotxe com una mare molt bona, molt tova i complaent.

La casa tenia dues entrades. Al xamfrà, una mena de cafè de mala mort obria al vespre per al poblato i la gent de mar. Dues de les dones dedicades al comerç particular de la casa s'encarregaven especí-

ficament de les necessitats d'aquesta clientela. Amb l'ajuda del cambrer, un tal Frédéric, un rosset bar-bamec i forçut com un brau, servien pitxells de vi i gerres de cervesa a les taules de marbre coixes, s'asseien a la falda dels bevedors, els passaven els braços pel coll i els incitaven a consumir.

Les altres tres mosses (només eren cinc) formaven una mena d'aristocràcia reservada a la concurrència del primer pis, sempre que no les necessitessin a baix i no tinguessin ningú a dalt.

La saleta de Júpiter, on es reunien els senyors, era entapissada de paper blau, i hi tenien un gran quadro que representava Leda estirada sota un cig-ne. S'hi pujava per una escala de cargol, darrere d'una porta estreta, d'aspecte humil, a peu de carrer. A sobre hi brillava tota la nit un fanalet darrere d'una reixeta, com els que encara s'encenen en algunes ciutats a les marededeus encastades a les parets.

L'edifici, humit i vell, feia una mica d'olor de res-closit. De vegades una bafarada d'aigua de colònia corria pels passadissos, o bé una porta entreoberta a baix feia retrunyir per tot l'edifici, com un tro, el baladreig dels homes entaulats a la planta baixa, i estampava a la cara dels senyors del primer pis una ganyota d'angúnia.

Madame, cordial amb els clients i amics, s'estava sempre a la saleta i s'interessava pels rumors de la ciutat que li feien arribar. La seva conversa seriosa ponderava la xerradissa de les tres mosses; era com un repòs enmig dels acudits verds d'aquella colla de panxuts que cada vespre es lliuraven a la disbauxa decent i mediocre de fer una copeta de licor amb dones públiques.

Les mosses del primer pis es deien Fernande, Raphaële i Rosa la Plepa.

Com que el personal era escàs, havien procurat que cadascuna fos un botó de mostra, el resum d'un cert tipus femení, de manera que qualsevol consumidor hi trobés, qui més qui menys, l'encarnació del seu ideal.

La Fernande representava la rossa guapa, alta i molt grassa, flonja, noia de pagès amb unes pigues que es resistien a marxar i cabells d'estopa, no gaire llargs, clars i sense esclat, com si fos cànem pentinat, que amb prou feines li cobrien el cap.

La Raphaële, una marsellesa, un saldo de port de mar, interpretava el paper imprescindible de la bella jueva, magra i amb els pòmuls sortits empastifats de coloret. Els cabells negres, untats amb moll de bou, se li cargolaven damunt les temples. Els ulls haurien sigut bonics si no fos que al dret hi tenia

una nubècula. El nas de ganxo dominava unes barres gruixudes on dues dents noves, a dalt, contrastaven amb les de baix, que el temps havia enfosquit com fusta antiga.

La Rosa la Plepa, una boleta de carn, tota ella panxa i amb unes cames minúscules, cantava nit i dia amb veu ronca una barreja de cuplets tan aviat picants com sentimentals, explicava històries sense suc ni bruc, i només parava de xerrar per menjar i de menjar per xerrar. Un belluguet, lleugera com un esquirol tot i ser grassa i camacurta; el seu riure, una cascada de xisclets, esclatava sense aturador, a totes bandes, en una habitació, a les golfes, al cafè, a tot arreu i per qualsevol cosa.

Les dues dones de la planta baixa, la Louise, a qui deien Cocotte, i la Flora, el Balanci, perquè ranquejava una mica, vestides sempre igual, de Llibertat amb la faixa tricolor l'una, l'altra d'espanyola de fantasia, amb monedes de llautó ballant-li pels cabells pèl-roigs a cada passa coixa, semblaven cuineres disfressades per carnestoltes. Ben bé com qualsevol dona del poble, ni més lletges ni més guapes, autèntiques mosses d'hostal, al port tothom les coneixia com les Dues Esponges.

Una pau envejosa, però poques vegades pertorbada, regnava entre aquelles cinc dones gràcies al

seny conciliador i a l'inesgotable bon humor de Madame.

L'establiment, únic a la ciutat, era molt concorregut. Madame havia sabut donar-li un to i es mostrava tan amable, tan atenta amb qualsevol, tots la tenien per tan bona persona que la tractaven amb una mena de consideració. Els parroquians feien mèrits per agradar-li, s'estarrufaven quan ella els testimoniava una simpatia particular, i sempre que coincidien a ciutat pels seus afers es deien "fins al vespre, on ja sap" com aquell que diu "al cafè, havent sopat".

En fi, la casa Tellier era un recurs, i poques vegades faltava algú a la cita de cada dia.

Ara bé, un vespre, cap al final del mes de maig, el primer d'arribar-hi, M. Poulin, marxant de fusta i exalcalde, es va trobar la porta tancada. El fanalet no brillava darrere de la reixeta, ni se sentia cap fressa que sortís de la casa: com si fos morta. Va trucar, primer fluix, després més fort; no contestaven. Llavors va desfer camí a poc a poc, i a la plaça del mercat va ensopegar M. Duvert, l'armador, que es dirigia al mateix lloc. Hi van tornar plegats, sense èxit. De sobte va esclafir un gran xivarri, allà a tocar, i en tombar la cantonada van veure una colla de mariners anglesos i francesos que clavaven cops de puny als finestrans tancats del cafè.

Els dos senyors van fugir esperitats per no veure's compromesos, però un "psst" molt lleu els va fer aturar en sec: era M. Tournevau, el salador de peix, que els havia reconegut. Li van explicar el cas, cosa que el va afectar especialment, a ell, pare de família i marit vigilat, que només hi anava els dissabtes. "Securitatis causa", deia, referint-se a una mesura de control sanitari els resultats de la qual el doctor Borde, amic seu, li comunicava cada vuit dies. Justament avui era el seu vespre, i ara se n'hauria de privar tota la setmana.

Els tres homes van fer una gran marrada fins al moll i pel camí van topar amb el jove M. Philippe, fill del banquer, un assidu, i amb M. Pimpesse, el recaptador d'impostos. Tots plegats van tornar a la càrrega pel carrer "dels jueus", però els mariners assetjaven la casa, tiraven pedres i bramaven, i els cinc clients del primer pis van girar cua i van posar-se a vagar pels carrers.

Més tard van trobar M. Dupuis, l'agent d'assegurances, després M. Vasse, el jutge del tribunal de comerç, i van encetar un llarg passeig que els va dur primer a l'escullera. Van seure en fila al parapet de granit, a mirar com cabrejava el mar. L'escuma, a la cresta de les onades, feia en la negra nit uns blancalls lluminosos que s'apagaven a l'acte, i el soroll

monòton de l'aigua picant contra les roques retrunyia de punta a punta de l'espadat. Quan feia una estona que els tristos passejants s'estaven allà asseguts, M. Tournevau va dir:

—No és gaire animat.

—Ben cert que no —va respondre M. Pimpesse, i se'n van tornar a poc a poc.

Després de resseguir el carrer que va pel peu del cingle de la Mare de Déu, i que en diuen “de sota el bosc”, van tornar pel pont de fusta que travessa la Retenue, van passar a prop de les vies del tren i van anar a parar un altre cop a la plaça del mercat, on va esclatar una picabaralla entre el recaptador, M. Pimpesse, i el salador, M. Tournevau, arran d'un bolet comestible que un d'ells assegurava haver trobat no gaire lluny del poble.

Avorrits i de mala jeia, potser haurien arribat a les mans si els altres no s'hi haguessin interposat. M. Pimpesse, fet una fúria, se'n va tornar cap a casa, i llavors se les van tenir l'excalcalde, M. Poulin, i l'agent d'assegurances, M. Dupuis, pel sou del recaptador i els avantatges que li oferia el càrrec. En queien de gruixudes a totes dues bandes quan un formidable temporal de crits es va desfermar allà mateix: era la colla dels mariners, cansats d'esperar davant d'una casa tancada i barrada, que havien anat

a espetegar a la plaça. Anaven de bracet, de dos en dos, formant una llarga processó, i bramaven. El grup de senyors es va amagar a l'entrada d'un portal, mentre l'horda eixordadora passava en direcció a l'abadia. Van estar-se una estona escoltant el clamor que s'afeblia de mica en mica com una tempesta que s'allunya, fins que el silenci es va restablir.

M. Poulin i M. Dupuis, rabiosos l'un amb l'altre, se'n van anar cadascú pel seu compte, sense dir-se adeu.

Els altres quatre es van posar en marxa i van baixar d'esma cap a la casa Tellier. Seguia tancada, muda, impenetrable. Un borratxo, tranquil i obstinat, anava tustant la vidriera del cafè, després parava per cridar a mitja veu en Frédéric, el cambrer. Veient que no contestava, va decidir seure al graó de la porta i esperar que passés alguna cosa.

Els senyors estaven a punt de retirar-se quan la colla tumultuosa dels mariners va reapareixer al capdamunt del carrer. Els francesos bramaven *La Marsellesa*, els anglesos *Rule, Britannia*. Hi va haver un embat general contra les parets, després la corrua de bestioties va reprendre la marxa cap al moll, on va esclatar una batalla campal entre els homes de les dues nacions. Un anglès en va sortir amb el braç trencat, un francès amb el nas partit.

El borratxo que s'havia quedat a la porta plorava com ploreu els torrats o els nens malsafers.

Els senyors, finalment, es van dispersar.

A poc a poc la calma va tornar a la ciutat revolta. De tant en tant, aquí i allà, s'elevava algun soroll de veu, que s'apagava en la llunyania.

Només hi havia un home que encara rondava, M. Tournevau, el salador, desconsolat d'haver d'esperar fins al dissabte següent, i confiant no se sap ben bé en quin atzar, incapaç d'entendre-ho, exasperat que la policia deixés tancar un establiment d'utilitat pública sota la seva vigilància i protecció.

Hi va tornar, ensumant les parets, buscant el motiu, i es va adonar d'un cartell penjat al ràfec. Es va afanyar a encendre un misto i va llegir aquestes paraules escrites amb lletres grosses i desiguals: TANCAT PER PRIMERA COMUNIÓ.

Llavors va veure que no hi havia res a fer i va marxar.

El borratxo ara dormia, estès tan llarg com era davant de la porta inhòspita.

I l'endemà tots els parroquians, un darrere l'altre, van trobar la manera de passar pel carrer amb papers sota el braç per dissimular, i cada un va llegir de reüll el misteriós avís: TANCAT PER PRIMERA COMUNIÓ.